

בנק המטרות שהממשלה מפרסמת

מאת עו"ד יהונתן קלינגר

הקדמה

חוק הגנת הפרטיות הישראלי הוא קצת מיושן, נחקק ב-1981 ושונה מעט מאוד מאז. מה שמצחיק עוד יותר הוא פרק ההגנה על פרטיות במאגרי מידע בחוק. למרות שההגדרה של מהו מאגר מידע השתנה מהיסוד מאז 1981, והשימושים ב-big-data עוד יותר, הרי [שבשנת 1996](#) התחלפה ההגדרה של מהו מאגר מידע (שהיה [בעבר](#) "מרכז להחסנת מידע באמצעות מערכת עיבוד נתונים אוטומטית").

מה שלא השתנה בחוק מאז חקיקתו הוא עניין הרישום: כל מאגר מידע (עוד שניה נגיע להגדרה מהו מאגר מידע), חייב להרשם אצל "רשם מאגרי המידע" ולעדכן בטופס איזה פרטים הוא שומר, וכיצד הוא אוסף אותם. הפעולה הזו אינה רק טכנית אלא גם מהותית: היא נועדה לתת הכשר לדרך העבודה לפחות ברמה המקדמית.

בפועל, רוב האנשים שמנהלים מאגרי מידע לא רושמים את המאגר (ועוברים על החוק), [אפילו משרדי ממשלה שחייבים לרשום את מאגרי המידע שלהם לא עושים כן](#).

אז מהו מאגר מידע? החוק (שתוקן ב-1996) מגדיר את המאגר כ"אוסף נתוני מידע, המוחזק באמצעי מגנטי או אופטי והמיועד לעיבוד ממוחשב" ומחריג מההגדרה "אוסף לשימוש אישי שאינו למטרות עסק" או "אוסף הכולל רק שם, מען ודרכי התקשרות, שכשלעצמו אינו יוצר איפיון שיש בו פגיעה בפרטיות לגבי בני האדם ששמותיהם כלולים בו, ובלבד שלבעל האוסף או לתאגיד בשליטתו אין אוסף נוסף".

מה זה "מידע" שנאגר באוסף? "נתונים על אישיותו של אדם, מעמדו האישי, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, הכשרתו המקצועית, דעותיו ואמונותו". (אדם לא כולל תאגיד, כאמור [בסעיף 3 לחוק הגנת הפרטיות](#)) כלומר, בעוד שההגדרה ה"מחשבתית" ל-Database היא פשוטה מאוד, ב"עורכדינית" צריך להבדיל בין "מסד נתונים" לבין "מאגר מידע" (כלומר Data מול Information). לדוגמה, ספרי טלפונים לכשעצמם, שלא מכילים נתונים על מעמד אישי, מצב בריאותי או אפיון כלשהוא כלל אינם מוגדרים כמאגר מידע בחוק, ולא רק שלא יהיו חייבים ברישום, גם לא בהכרח שיהיו חייבים באבטחה הראויה, ומותר יהיה (לכאורה, ובכפוף לסעיף 2 לחוק הגנת הפרטיות) לסחור בהם.

מכאן, נתחיל בסיפור שלנו.

כאמור, יש בישראל חובה לרשום את המאגרים, במיוחד אם המאגר משמש לדיוור ישיר או לפרסום. יש עוד זכות משמעותית והיא "זכות העיון"; [סעיף 13 לחוק](#) נותן לכל אחד את הזכות לעיין במאגרים שמחזיקים במידע עליו. העיון כפוף לאגרה, שנקבעה [בתקנות הגנת הפרטיות](#), אבל היא של 20 שקלים (לא חדשים). כלומר, לכל אחד בפועל יש זכות לעיין במידע במשרדי מחזיק המאגר, או לקבל פלט.

עכשיו, איך תדע באיזה מאגר יש עלייך מידע?

על פי [סעיף 12 לחוק הגנת הפרטיות](#), **לכל אדם יש זכות לעיין בפנקס מאגרי המידע**. מדובר על אותו פנקס שבו אנשים (שמכבדים את החוק) רשמו את המאגר שלהם בו. העיון בפנקס הוא עיון במסמך ממשלתי, ולכן הוא ללא תשלום.

לאחר שעינת בפנקס מאגרי המידע, ניתן לפנות אחד לאחד לבעלי המאגרים שמופיעים בו (כ-15,000 מאגרים) ולבקש לעיין במידע עלייך (או לקבל אישור שאין מידע כזה). העיון במידע עדיין לא מאפשר מחיקה שלו, אבל הוא כן מאפשר לדעת מי יודע עלייך מה: לדוגמא, אם במאגר של חברה מסוימת שמכרה לך ביטוח חיים יש מידע מסוים, ואתה רואה אותו גם בחברה שמשווקת מכשירים סולריים, שנמצאת בבעלות של אותה חברת אחזקות, אז כנראה שהם החליפו מידע.

לכן, ביקשתי לפני כחודש את פנקס מאגרי המידע ממשרד המשפטים, ובצורה מפתיעה ויעילה אפילו קיבלתי אותו. בלינק [הזה](#) תוכלו לקבל גרסא אונליין של הפנקס.

אז מה השימושים האפשריים בפנקס, עכשיו שהוא נמצא בידינו?

1. **ניהול מערכת מבוזרת מבוססת המונים לאיתור ספאמרים ומטרידים**. לא אחת אנחנו מקבלים שיחות טלפון או מסרונים מטרידים מאנשים שאומרים שהם קיבלו את המידע שלנו בגלל X או Y. אם נניח מתקשרת נציגה מחברה סולרית מסוימת ואומרת שיש לה מבצע לחברי קופת חולים כללית.

אתה שואל את הנציגה מהיכן הפרטים שלך, והיא אומרת שהיא קיבלה אותם מקופת חולים.

בשלב הזה, אתה יכול ללכת למערכת המאגר ולבדוק האם לקופת החולים יש מאגר, ואז לעיין במאגר הזה ולראות האם יש העברה של המידע שלך החוצה.

ברגע שתגלה שקופת החולים העבירה מידע, תוכל לסמן גם את מספר הטלפון של המתקשר כספאמר, וגם את קופת החולים כמי שלא מכבדת את הפרטיות שלך ומוכרת את המידע למשווקים. תוכל גם, במקביל, לעיין בכל המאגרים האחרים ולראות מי מהחברות שאתה עושה איתן עסקים לא מכבדות את הפרטיות שלך.

את המידע הזה, תוכנות כמו WeNoSpam יוכלו לנצל. [למי שלא מכיר](#), [WeNoSpam](#) היא אפליקציה סולרית שעובדת בצורה פשוטה מאוד: כאשר אתה מקבל שיחה ממספר שלא שמור ברשימת אנשי

הקשר שלך, היא שולחת שאילתא לשרת, בשאילתה היא שואלת "האם מספר הטלפון X הוא מספר של ספאמרים?". אם מתקבלת תשובה חיובית, היא חוסמת את השיחה (או המסרון).

אם אתה מדווח על מספר טלפון כמספר של ספאמרים, זה גם נרשם.

2. **איתור פרטי ספאמרים.** ביחד עם המידע מפנקס המאגרים, אפשר יהיה לא רק לזהות את הספאמר, אלא גם לאסוף את הפרטים שלו ולאפשר תביעה מהירה יותר. במאגר תוכלו לראות את פרטי השולח, כולל ח.פ וכדומה. אם, לדוגמא, [קיבלתם SMS מחברה המציעה לך להשתתף בהגרלת לוטו](#), ובשיחה הצלחתם לדלות מספיק פרטים, תוכלו להשתמש בפנקס כדי לאמת חלק מהפרטים ולבקש לאחר מכן לעיין במידע שיש להם.

אחת הבעיות עם ספאם טלפוני היא שאנחנו לא יודעים מי השולח ומהיכן יש לו את הפרטים שלנו. ולכן, אחרי שקיבלנו הודעה טלפונית צריך לכתת רגלים כדי לתבוע.

ברוב המקרים הודעת הספאם תוביל ללינק אלמוני שיגיע לעמוד נחיתה, וגם כאשר נקבל שיחה מהספאמרים ברגע שהם יבינו שמנסים להוציא מהם מידע הם ינתקו.

בפנקס המאגרים יש לנו את רשימת בעלי המאגר, וניתן יהיה להצליב את המספרים באמצעות Reverse Lookup.

מאוש	כן	9430412		25	ירושלים יילת ישרים	לקוחות	לוטו זהב מועדון מנויים בע"מ	512963646	368627
מאוש	מותרת ח	7110001	65		לוד	מאגר נתוני שכר	קרנל בע"מ	520036112	368664
מאוש		6713412		20	תל אביב - יפו	הנהלת חשבונות	חברה לשיווק והספקה לבנין בע"מ	520036799	368749
מאוש		4243801	0	47	נתניה	ח.ל גרינשטיין בע"מ	ח.ל. גרינשטיין בע"מ	511130221	369364
מאוש		6137401	37505		תל אביב - יפו	"משכורות עובדי חברת" אבנר	קרנית קרן לפיצוי נפגעי תאונות דר	500500376	369578
מאוש		5950737		64	פסל גיורא	ללא שם	ק.ו. פרוגרס בע"מ	511705535	369730
מאוש		4959504	149	49	הסיבים	לקוחות שטראוס גרופ	שטראוס גרופ בע"מ	520003781	369753
מאוש		6209813	16250	115	ארלחורוב	תמר- בי"ח כרמל	שירותי בריאות כללית	61199	369907
מאוש	כן	6345325		169	הירקון	תל אביב - יפו	חברי העמותה ונמניה (ע"ר)	580178085	370028
מאוש			2016		עפולה	רישוי עסקים	עיריית עפולה	500277009	370378

3. **"מה יודעים עליי".** כזכור, על פי [סעיף 13 לחוק](#) לכל אחד את הזכות לעיין במאגרים שמחזיקים במידע עליו. מה הבעיה? אנחנו לא יודעים מי המאגרים שמחזיקים עלינו מידע. לכאורה, בעלות "סמלית" של שליחת מכתב רשום לכל אחד מהמאגרים, אפשר לטפל בבעיה הזו. אלא, שאם יש 15,000 מאגרים, ושליחת דואר רשום עולה (בקירוב) 10 ש"ח, מדובר על 150,000 ש"ח.

אבל, אפשר לרכז את הפניות. אתר מרוכז שיקום יכול לשלוח את כל הפניות לכל המאגרים מכל המבקשים החודשיים ולחסוך בעלות.

הפתרון? מרימים אתר אינטרנט שבו כל אחד שמעוניין לקבל את התיק האישי שלו מכל המאגרים נרשם. בסוף החודש מאגדים את כל הנרשמים, ובודקים: אם יש 1,500 נרשמים, אז בעלות סמלית

של 100 ש"ח לאחד אפשר לשלוח את החבילה הרשומה לכל בעלי המאגרים ולבקש שישלחו את התיק האישי לכל אחד מהאנשים שברשימה.

החסרון במצב כזה הוא יצירה של מאגר של מבקשים, שעשוי להיות יעד סייבר לאחר מכן. אבל החסרון הוא יחסית זניח בהתחשב בתועלת בעיון.

4. **ספר/מועדון לקוחות.** אם אתה עצמאי או חברה בתחום אבטחת המידע, ברור לך שלקוחות חדשים קשים להשגה, ולכן אתה צריך תמיד למצוא אל מי לפנות. כאן יש לך רשימה איכותית של חברות שמחזיקות מאגרי מידע וצריכות שירותים סביב אותם המאגרים: אבטחה שוטפת, ייעוץ, אופטימיזציה וכדומה. מה טוב מזה כדי להושיב טלפנית שתתקשר אחד אחד לכל הגורמים לקביעת פגישה?

5. **בנק מטרות.** כמובן, שהמשתמש הזדוני לא ממש חייב להיות מלאך שינסה למכור שירותי אבטחת מידע. משתמש זדוני מספיק יכול להבין שפנקס המאגרים הוא בנק מטרות, שיכול לעזור לו לנסות לדלות מידע על אנשים בין אם באמצעות הנדסה חברתית ובין אם באמצעות פריצה למאגרים.

ומה אתה יכול לעשות בפועל עם המידע?

1. **קודם כל, אתה יכול לבקש להסיר את עצמך מחלק מהמאגרים.** [סעיף 17 לחוק הגנת הפרטיות](#) מאפשר לך לבקש מחיקה ממאגרים שמשמשים לדיוור ישיר. לצערנו, הפסיקה לא קבעה שספאם הוא דיוור ישיר, אלא דיוור ישיר הוא "פניה אישית לאדם, בהתבסס על השתייכותו לקבוצת אוכלוסין, שנקבעה על פי איפיון אחד או יותר של בני אדם ששמותיהם כלולים במאגר מידע"; כלומר, כל פניה שעושה פרופיילינג. לכן, אתה יכול לבדוק איזה מהמאגרים מוגדר כמאגר לדיוור ישיר ולבקש להמחק.

2. מהמידע שאתה לא יכול להסיר, אתה יכול **לתקן**. [סעיף 14 לחוק הגנת הפרטיות](#) נותן לך את הזכות לתקן מידע לא נכון שמופיע במאגרים. זה אומר שאת כתובת המייל שלך ומספר הטלפון שלך אתה יכול לתקן לכתובת המייל שלך לצורך ספאם ולמספר הטלפון שלך לצורך ספאם, בהנחה שאתה באמת מחזיק כאלה. גולן טלקום, לדוגמה, [מאפשרים לך להחזיק מספר טלפון וירטואלי רק לצורך כזה](#).

3. **מידע שאתה לא יכול להסיר ולא יכול לתקן (כי הוא נכון) אתה יכול ליידיע.** הסכמה, על פי חוק הגנת הפרטיות, ניתנת לחזרה (09-1222 [ורדי נ' גוטסמן](#), השתנה בערעור, ע"א 1697/11 [א. גוטסמן](#), [אדריכלות בע"מ ואח' נ' אריה ורדי](#), וגם תא 6023/07 [אפריאט נ' ידיעות אחרונות](#)). כלומר, אתה תמיד יכול לפנות למי שלא מוכן למחוק ולומר לו "אודן נכבד, אני לא מסכים שתעביר את המידע עליי ואני לא מוכן שתצור איתי קשר", גם אם יצירת הקשר היא לא לפי חוק הספאם ([סעיף 30 לחוק התקשורת](#)).

מה אתה יכול לעשות אם הארגון שלך מופיע ברשימה?

ככל הנראה, שאם הארגון שלך מופיע ברשימה אז אתם מחזיקים מאגר מידע. זה לא אומר שאתם ספאמרים, זה לא אומר שאתם גנבים, זה לא אומר שום דבר חוץ מזה שאתם מחזיקים מאגר שחייב ברישום. עכשיו, יכול להיות שתחליטו, בתור ארגון, לערוך בדיקה שוב ולבדוק האם באמת צריך להחזיק את המאגר.

האם באמת כל מי שמחזיק מערכת הנהלת חשבונות צריך רישום?

חלק ניכר מהמאגרים ברשימה הם מאגרי שכר של מקומות עבודה. זה טוב אם אתה עובד לשעבר שרוצה לעיין במידע, אבל האם זה אומר שכל מי שמנהל חשבונות שכר צריך לרשום מאגר? בפועל, לא בהכרח.

הדרישה לרישום מאגר היא בהתקיים אחד מהתנאים הבאים: מספר האנשים שמידע עליהם נמצא במאגר עולה על 10,000; יש במאגר מידע רגיש; המאגר כולל מידע על אנשים והמידע לא נמסר על ידיהם, מטעמם או בהסכמתם למאגר זה; המאגר הוא של גוף ציבורי כהגדרתו בסעיף 23; המאגר משמש לשירותי דיור ישיר כאמור בסעיף 17g ([סעיף 8 לחוק הגנת הפרטיות](#)).

מבחינתנו, כאשר מקום העבודה מכיל פחות מ-10,000 עובדים, וכאשר העובדים הסכימו לאגירת המידע בהיותם עובדים, התנאי הוא שיש מידע רגיש. ומהו מידע רגיש על פי חוק הגנת הפרטיות? על פי סעיף 7, מידע רגיש הוא "נתונים על אישיותו של אדם, צנעת אישיותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, דעותיו ואמונתו" (או מידע שנקבע על ידי שר המשפטים שהוא מידע רגיש).

כל עוד מעסיק ינקוט בגישה מינימאליסטית ויסרב לשמור מידע רפואי על המחלות של העובדים ([מה שהתקבל לאחרונה כחובה](#)), ולא ישמור מידע על הרקע הכלכלי או אמונות שלהם (בפועל: אם הוא לא יעקוב אחריהם במקום העבודה), ומאגר המידע שלו כמעביד יכול רק את הנוכחות של העובד ואת השכר, אז ככל הנראה שאפשר יהיה להמנע מהרישום. במצב כזה, מעסיקים רבים יוכלו להמחק מפנקס המאגרים ויחסכו חובות רבות (אך לא את החובה לאבטח את המידע).

לסיכום

חבל שעד היום לא פורסם פנקס מאגרי המידע ברבים. יש לפרסום שלו תועלת רבה גם לשקיפות השלטונית, אבל גם ליישומים ושימושים אזרחיים נוספים. אני מקווה שאני לא אצטרך לפנות בבקשות גילוי רבעוניות אלא אצליח לעודד את המערכת לפרסם את המאגר בצורה ייזומה. לבינתיים, יש לכם מאגר פתוח לשימוש.